

Opis źródła:

Wspomnienia z powstania 1863 roku i z życia na wygnaniu w Syberii to wspomnienia/pamiętnik, spisany przez Kornela Zielonkę, uczestnika powstania styczniowego i zesłańca na Syberię. Wydany został w 1913 roku we Lwowie. Pamiętnik zawiera relacje z działalności powstańczej autora, jak również z jego drogi na Syberię, a także z pobytu na miejscu. Niżej przedstawiony tekst źródłowy jest fragmentem wspomnianego pamiętnika, w którym Zielonka opisuje realia obozu powstańczego, wyposażenie powstańców oraz warunki, w jakich przyszło im funkcjonować.

Miejsce i data wydania:

Lwów, 1913 r.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Brak informacji o miejscu przechowywania oryginału. Wersję cyfrową odnaleźć można, m.in.: <https://bc.radom.pl/dlibra/doccontent?id=32274>

Tekst źródła (fragment):

Tej nocy zajechało kilka fur z bronią, amunicją, odzieżą i żywnością. Mnie dano jakiś karabin i postawiono na pikiecie, gdzie stałem do północy. Obowiązkiem takiej warty było przede wszystkim czuwać, aby Moskale do obozu nie wdarli się i nikogo, kto hasła nie znał, tam nie wpuścić, lecz zatrzymać i o tem przez pikietę bliższą obozu dowódcę lub oficera dyżurnego uwiadomić; również nie wolno było nikogo bez zezwolenia władzy wypuścić. Po zluzowaniu mnie z warty, gdy poprzedniej nocy ani oka nie zmrużyłem, położywszy się na gałązkach, twardo zasnąłem. Namiotów żadnych nie było – trochę słomy lub chrustu stanowiło postanie; o przykryciu się nie było mowy, bo koców nie posiadaliśmy, a byłyby się bardzo zdały, było to bowiem przy końcu października, a dojmujący chłód w nocy dawał się już dobrze we znaki.

Zaraz rano rozdano nam wczoraj przywiezioną broń i amunicję, a potrzebującym ubranie i obuwie. Mój karabin [...] i bagnet trochę zardzewiały; dosyć to było ciężkie. Zaraz wzięliśmy się do czyszczenia tej broni.

Słowniczek pojęć:

Moskale – określenie pejoratywne na Rosjan

Powstanie styczniowe – zryw narodowowyzwoleńczy, który wybuchł 22 stycznia 1863 roku.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powstanie_styczniowe

Kornel Zielonka – uczestnik powstania styczniowego, szybko dostał się do rosyjskiej niewoli. Więziony był w Kielcach, Radomiu oraz Cytadeli Warszawskiej. Zesłany został na Syberię.

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. Korzystając z tekstu źródłowego powiedz, jakie było wyposażenie powstańców, jak również jakie były realia funkcjonowania w obozie powstańczym.
2. Kiedy wybuchło powstanie styczniowe? Jakie były jego przyczyny oraz skutki?
3. Przeciwno jakiemu państwu wymierzone było powstanie styczniowe?

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Jakie były realia obozu powstańczego w czasie powstania styczniowego, w świetle tekstu źródłowego? Jakie było wyposażenie? Jak wyglądał obóz?
2. Czy, w kontekście informacji zawartych w tekście źródłowym, powstańcy stanowili duże zagrożenie dla zorganizowanej armii rosyjskiej? Odpowiedź uzasadnij.
3. Czy powstanie styczniowe było regularną, otwartą wojną, czy miało zupełnie inny charakter? Odpowiedź rozwiń, porównując formę powstania styczniowego do powstania listopadowego.

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania warto zwrócić uwagę na to, że uczestnicy powstania styczniowego byli znacząco niedoposażeni, często głodni, zaś broń, zazwyczaj, posiadali starą, zardzewiałą, lub, przy odrobinie szczęścia, zdobyczną. Skoro mając takie wyposażenie, nie mogli równać się z zawodową armią rosyjską, jaką musieli więc przyjąć strategię?

Najważniejsze cezurę:

14/15 stycznia 1863 - branka przygotowana w Warszawie przez Aleksandra Wielopolskiego

22/23 stycznia 1863 – wybuch powstania styczniowego

5 sierpnia 1864 – egzekucja ostatniego przywódcy powstania – Romualda Traugutta, na stokach Cytadeli Warszawskiej. Wygaszenie powstania

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., Historia Polski 1795 – 1918, Warszawa 2000

Kieniewicz S., Powstanie Styczniowe, Warszawa 2024

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk